

Me zuster!

In het boek Genesis wordt 3 keer, in Genesis 12, 20 en 26, het verhaal verteld dat een aartsvader zijn vrouw voor zijn zuster wil laten doorgaan.

Over deze verhalen is in 1989 een boekje geschreven 'De aartsvaderlijke leugen', van de hoogleraren Becking en Smelik.

In dit boekje geven zij goed weer de overeenkomsten en verschillen tussen deze drie verhalen. De grote vraag is of alle drie verhalen gaan over één episode of over drie aparte gebeurtenissen. Als dit laatste het geval is, wat het meest waarschijnlijk is, wat is dan het basisverhaal, het verhaal waar de andere twee aan ontleed zijn?

Hier volgt summier een overzicht van de overeenkomsten:

- De aartsvader en zijn vrouw verblijven in een vreemd gebied.
- De aartsvader zegt of denkt dat zijn leven gevaar loopt.
- Hij zegt zelf, of laat zijn vrouw zeggen, dat die zijn zuster is.
- De heerser van dat gebied heeft interesse in de vrouw van de aartsvader.

Wel zijn er ook enkele in het oog springende verschillen:

- In de eerste twee verhalen is Abram/Abraham de aartsvader en Sara de vrouw. In het derde verhaal is Izaäk de aartsvader en Rebekka de vrouw.
- In het eerste en twee verhaal wordt de vrouw in de harem van de vreemde vorst opgenomen. In het derde verhaal niet.
- In het eerste en derde verhaal is sprake van hongersnood als reden om in dat gebied de toevlucht te zoeken. In het tweede verhaal is daar geen sprake van.
- Het eerste verhaal speelt zich af in Egypte. Het tweede en derde verhaal in Filistijns gebied.
- In het eerste verhaal zegt Sara, op aanraden van Abram, dat zij Abrams zuster is. In het tweede en derde verhaal zegt Abraham/Izaäk dit zelf.
- De gevolgen van het gebeuren zijn in het eerste verhaal voor de heerser ernstig. Hij wordt ziek. In het tweede verhaal ontstaat alleen onvruchtbaarheid. In het derde verhaal zijn er geen negatieve gevolgen.
- In het eerste verhaal heeft Abram geen weerwoord op de verwijten van de Farao. In het tweede en derde verhaal geeft Abraham en Izaäk uitleg over hun handelwijze.

Waar het mij in dit stukje om te doen is, is het 'zustermotief'. Wat bezielt een man om een vrouw voor zijn zuster te laten doorgaan? Wat in bovengenoemd boekje niet aan de orde komt is dat in vroeger tijden verbindingen werden aangegaan door familieleden aan elkaar uit te huwelijken. In 1 Koningen 3:1 zien we in Tenach daar een duidelijk voorbeeld van: Koning Salomo nam de dochter van de Farao tot vrouw. Zo verzekerde hij zich van de steun van zijn schoonvader. Ook bij Europese vorstenhuizen was het gewoonte om onderling huwelijkskandidaten uit te wisselen. En ook bij grootgrondbezitters in Nederland probeerden de ouders huwelijken tussen hun kinderen te arrangeren.

Dat in de verhalen over Abram/Abraham en Izaäk dit een rol zou spelen lijkt me onwaarschijnlijk. Beide mannen verwerven wel veel bezit, maar daar zijn ze nooit op uit geweest. Het is God die hen die voorspoed geeft.

Volgens mij kan het zoeken van veiligheid wel een belangrijk motief geweest zijn voor het laten doorgaan van de vrouw voor je zuster.

En dat Sara een (halfzuster) van Abram geweest zou zijn? Ik denk dat Abram dit ter plaatste verzint om niet te schande te staan. En bij Izaäk is het 'zustermotief' helemaal een lachertje, want hij wordt tijdens een vrijpartij met haar bespied.

Een zuster? **Me zuster!** Wat in het Amsterdams zoveel betekent als 'ammehoela', 'ammenooitniet', 'beslist niet.

N.B.: 'Ammehoela' is volgens Google afgeleid van de naam van koning Amanoellah van Afghanistan.

Lukas A. de Groot, Oktober 2025